

Merja Leppälahti

Sata kirjaa

Tietokirja-arvioita

SATA KIRJAA

SATA KIRJAA

TIETOKIRJA-ARVIOITA

Merja Leppälahti

© 2024 Merja Leppälahti

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-7124-2

Johdanto/esipuhe

Vuodesta 2002 lähtien olen kirjoittanut satoja kirja-arviota eri medioihin. Vuosien kuluessa tekstit ovat siirtyneet tietokoneelta, disketiltä ja muistitikulta toiselle. Olen kerännyt tekemieni arvioiden tiedot listalle ja yrittänyt pitää kaikki arviot tallessa. Silti listallani on kirjoja, joista kirjoitettuja tekstejä ei enää löydy. Sen vuoksi päätin kerätä jäljellä olevat arviot talteen. Tässä on niistä sata.

Tekstit ovat tässä kirjassa siinä muodossa kuin ne ovat tiedostoissani. Kaikki eivät siten ole ihan täsmälleen samassa muodossa, missä ne on julkaistu. Tekstit ovat erimittaisia, joissakin julkaisuissa on tiukka merkkimäärä, jota ei saa ylittää, toiset julkaisut taas toivovat melko laajoja tekstejä. Olen kirjoittanut jonkun verran arvioita myös englanniksi ja ruotsiksi, mutta tähän olen ottanut mukaan vain suomenkielisiä arvioita.

Teksteistä saattaa saada käsityksen siitä, mitä milloinkin on ollut pinnalla. Toisaalta ne tietysti jossain määrin kuvastavat omia mieltymyksiäni, sillä osa kirjoista on sellaisia, joita olen itse ehdottanut arvioitavaksi..

Kirjoitukset eivät ole aikajärjestyksessä, vaan järjestys on tarkoituksella osin satunnainen. Loppuosassa on tosin koottuna yhteen joihinkin teemoihin, kuten kristinuskoon, sotaan ja Karjalaan liittyviä tekstejä. Olen myös rajannut ajan siten, että en ole tähän kirjaan ottanut mukaan vuonna 2020 ja sen jälkeen julkaistuja tekstejä. Kaikkiaan tässä kirjassa on sata arviotekstiä. Arvioituja kirjoja on hiukan enemmän, sillä muutamassa tekstissä on käsitelty useampaa kirjaa. Jokaisen tekstin lopussa on tieto mediasta, jossa se on julkaistu. Kirjan lopussa on luetteloitu tässä kirjassa käsitellyt teokset ainakin kutakuinkin esiintymisjärjestyksessä.

Arkistomuistiinpanosta kulttuurituotteeksi

Timonen, Eija: Perinteestä mediavirtaan. Kansanperinteen muuntuminen arkistomuistiinpanoista lastenkulttuuriksi. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2005. 215 sivua.

Eija Timosen teos *Perinteestä mediavirtaan* perustuu hänen taiteen tohtorin väitöskirjaansa *Perinne käsikirjoittajan työkaluna. Kansanperinteen transformoituminen eri medioihin käsikirjoittajan näkökulmasta – tapaustutkimus suomalaisen kansanperinteen muokkaamisesta lapsille ja nuorille*, joka ilmestyi vuonna 2004. Timonen käsittelee työssään kansanperinteen arkistomuistiinpanojen muovaamista lapsia viihdyttäväksi ja opettaviksi mediatuotteiksi. Aineistona ja esimerkkeinä hän käyttää omia eri medioille tehtyjä töitään. Mukana on kirja (*Pikkuruusia ja jättiläisiä*), kaksi televisiolle tehtyä piirrostarinasarjaa (*Käsiäpäälässä* ja *Taikapyörä*) ja multimedia CD-ROM (*Salaiset oliot Peikot*).

Timosen käyttämä perinneaineisto on Kansanrunousarkistoon tallennettua uskomusperinnettä, eli kertomuksia ihmisen ja supranormaalin kohtaamisesta. Tällaisia supranormaaleja olentoja ovat esimerkiksi peikot, jättiläiset, kummitukset ja lintukotolaiset. Kansanrunousarkiston uskomusperinnemuistiinpanot on kerätty 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuoliskolla ja niiden sisältämä uskomusaines on peräisin vielä tätä varhaisemmalta ajalta.

Kansanperinnettä lapsille

Perinteestä mediavirtaan käsittelee sekä eri medioiden edellyttämää teknistä toteutusta että perinnemuistiinpanon sisällön muotoutumista lapsille sopivaksi kertomukseksi. Timonen on itse muokannut kansanperinneaineistoa sekä kirjaksi, televisio-ohjelmiksi että CD-romiksi. Hän kuvaa selkeästi, miten eri medioilla on erilaisia vaatimuksia tarinan suhteen ja miten ne myös toisaalta tarjoavat erilaisia toteutusmahdollisuuksia.

Tarinan kertominen lapselle asettaa aivan omat vaatimuksensa. Perinneaineisto on usein sisällöltään varsin pelottavaa, joten sitä on muokattava lapsia varten. Timonen on töissään ratkaissut tämän

pehmentämällä erilaisten uskomusolentojen toimintaa lempeämmäksi tai käyttämällä huumoria vastapainona pelottavalle ulkonäölle ja toiminnalle. Kummitustarinat muuttuvat lapsille sopivammiksi, kun kummituselementit saavat lopulta luonnolliset selitykset. Surulliset episodit ohitetaan nopeasti ja kertomuksilla on onnellinen loppu.

Mitä lisäarvoa sitten on sillä, että lapsia kiinnostava televisio-ohjelma tai satukirja sisältää aitoa kansanperinnettä? Perinneaineiston keräämisessä on ollut ohjenuorana suomalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen, ja tätä myös Timonen haluaa töillään välittää lapsille. Joitakin agraariyhteisöön kuuluvia mutta nyky-yhteiskunnassa epäsuotavia asioita hän on poistanut tai jättänyt vihjauksenomaisiksi, esimerkiksi viittaukset ruumiilliseen kuritukseen tai muuhun väkivaltaan. Timonen on myös halunnut tehdä töistään maailmankatsomuksellisesti sitoutumattomia, joten hän on häivyttänyt kertomuksista perinnearkiston uskomustarinoihin kuuluvan kristillisen arvomaailman. Yli-luonnollisia olentoja ei siis karkoteta kristityn syljellä tai virsikirjalla eikä avun palkaksi anneta kirkkokenkiä vaan esimerkiksi hyvää kalaa.

Viihdettä vai kansanperinnettä

Perinteestä mediavirtaan voisi toimia suorastaan opaskirjana kansanperinteen tuotteistamisesta eri medioille, niin huolellisesti toiminnan eri vaiheet on dokumentoitu. Sen lisäksi, että Timosen teos on ansiokas kuvaus mediatuotteen syntymisestä, se on myös tutkimus, jonka tavoitteena on mallintaa kansanperinteen transformaatio lastenkulttuurin tuotteiksi.

Timonen rakentaa työnsä strukturalistis-semioottiseen viitekehykseen, jossa tarinat nähdään kulttuurisina merkkeinä. Perinneaineuksen muotoutuminen mediatuotteeksi kuuluu osana näiden merkkien tulokinnan jatkumoon. Jotta kysymyksessä todella olisi jatkumo, perinteen on oltava tunnistettavaa. Timonen pitää hyvin tärkeänä, ettei perinneaine saa jäädä pelkästään koristeeksi ilman todellista yhteyttä arkistoihin kerättyyn kansanperinteeseen.

Timonen puhuu perinteen kieliopista, jolla hän tarkoittaa noudattavansa mediatuotteissaan niitä sääntöjä, jotka pätevät myös alkuperäiseen perinteeseen. Samassa kertomuksessa ei esimerkiksi esiinny useampia kuin yhdenlaisia supranormaaleja olentoja, koska alkupe-
räisissä muistiinpanoissakaan eri olentoja ei ole yhdistetty samaan

tarinaan. Timonen myös säilyttää olennot sellaisilla alueilla, joilla niistä on kerrottu, ja esittelee ne niillä nimillä, joita kyseisellä seudulla on käytetty. Tämän lisäksi Timonen on pitänyt huolta, että hän kutakin olentoa käyttäessään esittelee kaikki sitä koskevien perinnetuotteiden keskeisimmät pääteemat.

Tuote ja tekijä

Timonen kuvaa kiinnostavasti ja ymmärrettävällä tavalla prosesseja, joilla luova kirjoittaja käsittelee ja tulkitsee perinnetuotteiden muistiinpanoja muovaten siitä uuden, nuorta lukijaa tai katsojaa kiinnostavan tuotteen. Samalla hän tulee selvittäneeksi lukijalle yksityiskohtaisesti monenlaisten mediatuotteiden syntyvaiheita ihan käytännössä.

Timonen käsittelee myös tekijänoikeuksia ja tekijyyttä. Kun perinneaineiksesta muokataan kertomus, syntyy teoskriteerit täyttävä teos, jonka tekijällä on tekijänoikeudet työhönsä. Alkuperäiseen arkistotuotteeseen, sen aiheeseen tai teemaan ei kuitenkaan kukaan voi saada tekijänoikeutta.

Eräs kiinnostava osa-alue teoksessa on kuvan ja tekstin suhteen tarkastelu. Kun tarkoituksena on kuvata kansanperinnettä ”perinteen kieliopin” mukaisesti, ei riitä, että kirjoittaja tuntee käsittelemänsä perinnetuotteen. Kuvitus, olipa se sitten kirjassa tai lastenohjelmassa, sisältää tavattomasti pieniä yksityiskohtia, joiden tulee sopia kokonaisuuteen. Kirjoittaja ja kuvittaja tekevätkin tiivistä yhteistyötä, jota Timonen myös elävästi kuvaa.

Kirjan lopussa on peräti seitsemän täydentävää liitettä. Niissä esitellään muutamia alkuperäisiä arkistotuotteiden sekä niiden pohjalta muokattuja kertomuksia. Liitteissä on myös esimerkkejä tekstimuotoisen ja audiovisuaalisen kuvakäsikirjoituksen sekä tekstimuotoisen ja draamakäsikirjoituksen eroavaisuuksista yhteenvetoinen. Seitsemännessä liitteessä Timonen vielä kerran havainnollisesti analysoi yhden kirjansa (*Pikkuruusia ja jättiläisiä*) sisältämiä aiheita ja niiden esittämisen ratkaisuja. Erillistä asiasahakemistoa kirjassa ei ole.

Pirta 2006

Ei nimi miestä pahenna, mutta paljon se ker- too

Kotilainen, Sofia 2008: Suvun nimissä. Nimenannon käytännöt Sisä-Suomessa 1700-luvun alusta 1950-luvulle. *Bibliotheca Historica* 120. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 423 sivua.

Oma nimi on ihmisyksilölle hyvin tärkeä asia, sitä on nimitetty suorastaan portiksi identiteettiin (Sjöblom 2006, 257). Ihmisen itsensä lisäksi hänen nimellään on merkitystä ympäristölle. Nimi paitsi ker-
too muille, kuka juuri tämä kysymyksessä oleva henkilö on, myös kantaa tietoja ja muistoja hänen suvustaan.

Sofia Kotilainen tarkastelee väitöskirjassaan Kivijärven alueella nykyisessä Keski-Suomessa eläneiden Kotilaisen ja Hakkaraisen sukujen nimistöä 1700-luvulta 1900-luvun puoliväliin pääasiassa kirkonkirjojen ja muiden asiakirjatietojen valossa. Lisäksi Kotilainen käyttää Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimiarkiston kokoelmia sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran muistitietoaineistoa, joka on kerätty tai koskee hänen tutkimusalueitaan. Nimistön tarkastelun lisäksi Kotilaisen tutkimuksessa tulee esille monenlaisia kiinnostavia pikku huomioita. Hän esimerkiksi toteaa, että nykyajan käsitys entisajan väestön paikallaan pysymisestä on osittain virheellinen. Vaikka tavallisesti ei matkusteltu siinä määrin kuin nykyään, esimerkiksi palveluspaikkojen ja muiden töiden vuoksi tapahtui jatkuvasti pientä liikettä myös pitäjänrajojen yli. Tutkimusalue sijoittuu jännittävästi itäisen ja läntisen tradition keskeisalueiden välimaastoon, mikä tuottaa tarkasteluihin oman mielenkiintoisen lisänsä.

Kotilainen tekee nimistöntutkimusta, mutta tarkastelee nimiä ja nimenantoperusteita kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta. Hän käsittelee myös sukunimiä ja lisänimiä, mutta erityisesti tutkimus keskittyy etunimiin ja niiden todennäköisiin ja mahdollisiin lähteisiin. Itsekin sukututkimusta tehneenä olen voinut kuvitella, että tietyn kylän sukukuntien erityisen runsaat Matit ja Mariat tai Juhot ja Liisat johtuvat ajan suppeaan nimivallikoimaan liittyvistä sattumista. Kotilainen osoittaa, että kysymyksessä voi olla muutakin. Hän löytää mielenkiintoisia yhteyksiä perinteisiin suvun nimiin, esimerkiksi tietyissä tilanteissa esikoispoika saa usein isänpuoleisen isoisänsä nimen. Etunimissä on muotivaihtelua, mutta nimeä ei yleensä valita sattumanva-

raisesti, vaan on suorastaan todennäköistä, että lapsesta tulee jonkun sukulaisen tai kummin kaima.

Asiakirjat tosimaailman kuvastajina

Kirkonkirjoissa samasta nimestä voi saman henkilön kohdalla esiintyä monia variaatioita. Esimerkiksi perheen lasten syntyessä saman äidin nimi voidaan kirjoittaa monella eri tavalla. Usein voi kuitenkin päätellä, mikä on ollut käytössä oleva nimimuoto, mutta läheskään aina ei voi tehdä varmoja johtopäätöksiä. Toisinaan kirkonkirjoissa ja muissa teksteissä esiintyy myös selvästi käytössä olleita lempinimiä, kuten Hessu.

Kotilaisen tutkimusalueella väestö oli suomenkielistä, mutta kirkonkirjat pidettiin ruotsiksi 1860-luvulle, osin vuoteen 1883 saakka. Erityisesti sukututkijoiden käytössä on olemassa suosituksia ruotsiksi kirkonkirjoihin merkittyjen nimen suomenkielisiksi vastineiksi. Kotilainen ei ole kuitenkaan halunnut omassa tutkimuksessaan kääntää etunimiä mekaanisesti suomalaisiksi. Kotilainen myös arvelee, että käytössä saattoi olla erilaisia nimiä. Esimerkiksi Maria Christinaksi kastekirjoissa merkitty nainen oli todennäköisesti arkipuheessa Majastiina, mutta hän saattoi mahdollisesti itsekin käyttää virallisessa yhteydessä ruotsinkielistä nimeään.

Kun nimi kertoi kantajastaan, se myös paljasti ei-toivottuja asioita. Esimerkiksi avioton syntyperä on ollut melko tavallinen, mutta häpeällinen asia koko Kotilaisen tutkimuksen ajankohtana. Pahimmillaan tieto seurasi koko elämän äidinnimestä muodostetun matronyymin muodossa, Pekka Maijanpoika oli äpärälapsi vielä aikuisenakin. Tuttussa ympäristössä muistutus syntyperästä säilyi myös siinä, että käytettiin äidin sukunimeä eikä isän. Melko monet aviottomien lasten äidit menivät myöhemmin naimisiin lapsen isän kanssa, jolloin lapsi tavallisesti siirtyi isän nimelle. Kotilainen osoittaa, että avioton poikalapsi saattoi myös saada isänsä etunimen, ehkä juuri todisteena isyydestä. Kiinnostava huomio on myös se, että aviottomat lapset saivat muita enemmän erikoisia ja harvinaisia nimiä.

Nimi miestä myöten

Kotilainen toteaa tutkimuksessaan, miten ihmisillä on saattanut olla monia nimiä, joita on käytetty eri tilanteissa. Etunimien osalta jokai-

sella on ollut kirjoihin merkityt viralliset nimet sekä arkielämässä käytetyt nimet, kuten Johan, Juho ja Jussi. Sukunimi on ollut melko pysyvä, mutta sekin on saattanut joskus vaihtua. Sukunimen lisäksi on tarvittu lisämääreitä, kun paikkakunnalla on asunut runsaasti samojen sukujen jälkeläisiä, joilla on samoja etunimiä. Tällöin määrittäjänä on ollut usein talon tai isän nimi, varsinkin naisilla myös puolison nimi. Lisänimiä on annettu myös ominaisuuksien, tapojen tai työn mukaan, esimerkiksi Tuota-Ville tai Hauta-Poavo. Lisäksi erityisesti syrjäisen Kinnulan kylän asukkaita on kollektiivisesti nimitetty monenlaisilla pejoratiivisilla pilkkanimillä, joihin on liittynyt halventavia sanontoja.

Sofia Kotilainen käyttää tutkimuksessaan myös sukutarinoita. Esimerkiksi ”Lastu joessa” -tarina liitetään myös Kotilaisen sukuun. Kysymyksessä ollut Kotilainen lähti joessa näkemänsä lastun vuoksi katsomaan, kuka hänen kaskimailleen oli asettunut. Tulijan kanssa syntyi riita, jonka päätteeksi Kotilainen tappoi tunkeilijan. Riidoista saman Pölkin suvun kanssa on muitakin tarinoita, jotka voivat päättyä onnellisemmin.

Kotilaisen keskeisenä tutkimusaiheena ovat tietyn ajanjakson, alueen ja sukujen nimenantokäytännöt. Lisäksi Kotilainen on väitöskirjassaan onnistunut tavoittamaan paljon menneisyyden kiinnostavia yksityiskohtia, jotka muodostavat mielenkiintoisen katsauksen Kotilaisen ja Hakkaraisen sukujen vaiheisiin ja henkilöihin. Runsaat liitteet mahdollistavat nimenantokäytäntöjen yksityiskohtien tarkastelemisen myös selkeässä taulukkomuodossa, jos on erityisesti siitä kiinnostunut. Lisäksi mukana ovat asiaankuuluvat henkilö-, paikan- ja tilanimihakemistot sekä asiasanahakemisto.

Elore, 2009

Murha ei vanhene

Patricia Cornwell: Murhamiehen muotokuva. Viiltäjä-Jack – tapaus selvitetty. Otava, Helsinki. 2003. 398 sivua.

Tunnettu fiktiivisten rikosromaanien kirjoittaja Patricia Cornwell on tällä kertaa tarttunut todelliseen rikokseen ja lähtenyt selvittämään 1880-luvun lopulla kauhua herättäneen Viiltäjä-Jackiksi (Jack the Ripper) kutsutun sarjamurhaajan henkilöllisyyttä.

Viiltäjä-Jack murhasi useita prostituoituja Lontoon köyhälistöalueella East Endissä. Hänen todellisten uhriensa määrästä ei ole varmuutta, mutta tavallisesti ainakin kuusi naista nimetään Viiltäjä-Jackin murhaamiksi. Kaikkien uhrien ruumissa oli runsaasti pisto- ja viilot jälkiä, osalta oli irrotettu sisäelimiä. Varmimmin saman tekijän rikoksi uskotut murhat tapahtuivat muutaman kuukauden sisällä syksyllä 1888. Rikossarja sai runsaasti huomiota sensaatiolehdistössä, jossa toisaalta hekumoititiin murhien raakuudella, toisaalta pilkattiin murhia tutkivien poliisien kyvyttömyyttä. Murhien aikoihin ja niiden jälkeen poliisi ja eräät muut julkiset tahot saivat pitkälti yli 200 murhiin liittyvää nimeä kirjettä, joissa kirjoittaja varsin selvästi murhaajan roolissa kommentoi murhia ja niiden tutkimuksia, usein ilkkuen, kuten: ”type-rykset” tai ”ottakaa kiinni jos saatte”. Nimitys Viiltäjä-Jack (Jack the Ripper) tuli yleiseen käyttöön, kun se esiintyi muutamien tällaisten kirjeiden allekirjoituksena. Viiltäjä-Jackin henkilöllisyydestä on esitetty runsaasti spekulatioita murhien aikaan ja myöhemmin, mutta virallisesti tapaus on edelleen ratkaisematta.

Patricia Cornwell nimeää heti kirjan alussa oman Viiltäjä-Jackinsa: Walter Sickertin, jonka elämään liittyvät seikat muodostavat teoksesa yhden muuhun kerrontaan limittyvän tason. Walter Richard Sickert (1860–1942) oli Whitechapelin murhien aikaan 28-vuotias aloitteleva taiteilija, mutta hänestä tuli myöhemmin tunnettu ja arvostettu taidemaalari. Sickertin töissä voi Cornwellin mukaan nähdä ”sairaalloisuutta, väkivaltaisuutta ja naisvihaa” sekä viitteitä siihen, että tämä olisi nähnyt Viiltäjä-Jackin uhreja rikospaikalla. Toisaalta muutamien Viiltäjä-Jackin nimissä lähetettyjen kirjeiden voidaan nähdä viittavan taiteilijapiireihin (erikoispaperien, väriaineiden ja siveltimen käyttö).

Viiltäjä-Jackin nimissä olevan suuren kirjemäärän kirjoittajia on epäilemättä ollut useita. Suuri osa kirjeistä on lähetty Lontoosta, mutta niitä on postitettu eri puolilta maata. Vilkkaimpina aikana kirjeitä tuli useita samana päivänä, ja niistä kerrottiin innolla lehdissä. Tilanne oli varmaankin hyvin houkutteleva kieroutuneille pilailijoille! Joidenkin kirjekuorten ja postimerkkien liimapinnoista on nyt, yli sata vuotta myöhemmin, pystytty löytämään dna-katkelmia. Muutamien selvitettyjen dna-jaksojen piirteet sopivat myös niihin, joita on eristetty kahdesta Walter Sickertin lähettämästä kirjeestä ja joistakin hänelle kuuluneista tavaroista.

Cornwell kuljettaa kirjassa useaa kertomusta monella eri tasolla, jotka kohtaavat toisensa Viiltäjän tekemissä murhissa ja murhaajan nimissä kirjoitetuissa kirjeissä. Murhatarinoiden rinnalla liikkuvat moninaiset kuvaukset 1800-luvun lopun tavoista ja olosuhteista sekä rikoksiin suoraan tai välillisesti liittyneiden henkilöiden elämästä. Samanaikaisesti mukana kulkevat nykypäivän tapahtumat: yhtäältä Viiltäjän rikoksiin liittyvät uudet tutkimukset, toisaalta kuvaukset nykyaikaisista rikostutkimusmenetelmistä ja siitä, miten nykyisin vastaavissa tilanteissa (Yhdysvalloissa) toimittaisiin.

Viiltäjä-Jackin toiminta-aikana oli jo tiedossa sormenjälkien yksilöllisyys, mutta rikostutkimuksissa sormenjalkia ei vielä osattu käyttää. Mahdollisuutta mikroskooppitutkimuksiin kuiduista tai hiuksista ei ollut, puhumattakaan dna-testeistä tai muista nykyajan menetelmistä. Edes valokuvaus ei 1880-luvulla kuulunut poliisitutkinnan keskeimpiin työvälineisiin. Murhien uhreistakin, mikäli heidät valokuvattiin, otettiin kuvia tavallisesti vasta ruumishuoneella, ei rikospaikalla, ja kuvia käytettiin pääosin tunnistustarkoituksiin. Kirjan ensimmäisessä kuvaliitteessä on mukana myös joitakin poliisitutkintakuvia niistä Viiltäjä-Jackin uhreista, jotka aikanaan kuvattiin. Murhatuista naisista ei ole olemassa elävänä otettuja valokuvia, köyhälistökäupunginosan ”roskapönttöväen” elämään valokuvaajalla käyminen ei kuulunut. Näiden köyhistä köyhimpien elämänmeno keskittyi seuraavan aterian, yösijan ja ryypyn ympärille. Kuvaliitteessä on myös kuvia eri-ikäisestä Sickertistä ja hänen sukulaisistaan sekä muutamista Sickertin maalauksista ja piirroksista. Kirjan kaksi muuta kuvaliitettä sisältävät pääosin esimerkkejä Viiltäjä-Jackin ja Sickertin kirjoituksista ja piirroksista.

On lähes mahdotonta, että psykopaattinen sarjamurhaaja, joka on tehnyt muutaman kuukauden sisällä puoli tusinaa raakaa murhaa, pystyisi äkkiä lopettamaan murhaamisen ja elämään sen jälkeen

”normaalia” elämää. Viiltäjä-Jackin henkilöllisyyttä koskevissa spekulaatioissa onkin esitetty, että murhaaja olisi joko kuollut tai muutanut Amerikkaan ja siksi lopettanut tappamisen Lontoossa. Walter Sickert eli vielä vuosikymmeniä Whitechapelin murhien jälkeen. Patricia Cornwell onkin vakuuttunut, että Sickert surmasi ainakin parinkymmennen vuoden ajan useita naisia ja nuoria poikia Lontoossa ja muualla maassa. Nämä murhat jäivät kullakin paikkakunnalla vain yksittäisiksi, selvittämättömiksi veriteoiksi, eikä niitä ainakaan julkisesti liitetty Viiltäjä-Jackiin. Cornwell esittelee joitakin näistä selvittämättömistä murhista ja osoittaa, miten Sickertin olisi ollut mahdollista olla paikalla murhan tapahtuessa.

Huolimatta kirjoittajan vakuuttuneisuudesta ehdotonta näyttöä Sickertiä vastaan ei löydy, aihetodisteita toki paljonkin. Cornwellin kuvaukset 1880-luvun Lontoosta on tehty tunnetun kirjailijan taidolla, ne ovat eloisia ja mukaansatempaavia. Kerronnan monet langat, jotka jatkuvasti eri aika- ja toimijatasoilla punoutuvat toisiinsa, tekevät vaikeaksi laskea kirjaa kädestään kesken lukemisen. Yksinkertaisen ja selkeän juonen puuttuminen tekee toisaalta myös hankalaksi lukemisen jatkamisen myöhemmin tai jonkin asian löytämisen uudelleen tarkastettavaksi. Kuvatessaan uusia Viiltäjä-Jackin paljastamiseksi tehtyjä tutkimuksia ja erilaisia aihetodisteita Cornwell viittaa toisinaan nimeltä mainittuihin henkilöihin, mutta harmillisen usein hän vetoaa auktoriteetteihin epämääräisin ilmauksin kuten "joidenkin mielestä" tai "eräiden taiteen asiantuntijoiden mukaan". Kaunokirjailijana Cornwell ei myöskään käytä lähdeviitteitä eikä muutenkaan kovin usein kerro, mistä jokin hänen tietonsa on peräisin. Kirjan lopussa on kuitenkin asioita kohtalaisesti valaiseva lähdeluettelo. Patricia Cornwell itse toteaa Viiltäjä-Jackin maineen laimentuneen aikojen kuluessa järkyttävien ja kauhistuttavien murhien tekijästä arvoitusten, seuraleikkien ja viihde-elokuvien tasolle. Hän kuitenkin osaa asiansa: kaunokirjallisen tyyliiset kuvaukset murhien uhreista ja heidän toimistaan ennen kohtalokasta tapaamista Viiltäjä-Jackin kanssa yhdistyneenä kliinisesti esitettiin väkivaltaisen kuoleman fysiologisiin faktoihin ja poliisitutkinnan yksityiskohtiin saavat kuin saavatkin yli sata vuotta vanhat veriteot tuntumaan tuoreen kammottavilta.

Agricolan kirja-arviot, 2003.

Mummo keittää herkkuja ja tanssii

Sinikka Vakimo: *Paljon kokeva, vähän näkyvä. Tutkimus vanhaa naista koskevista kulttuurisista käsityksistä ja vanhan naisen elämäntähtäyksistä*. SKS, Helsinki, 2001.

Sinikka Vakimon väitöskirjan kansikuvassa on lapsen piirtämä mummo kaikkine tykötarpeineen: nuttura, silmälasit, esiliina ja iloinen ilme. Mummo on merkitykseltään joko isoäiti tai yleensä vanha nainen, ja varsinkinkin sanomalehtiotsikoissa vanhoja naisia nimitetään yleisesti mummoiksi. Erityisesti mainoksissa vanha nainen on usein nostalginen mummohahmo, joka harmaatukkaisena valmistaa herkkuja punaisessa mökissään odottaessaan lapsenlapsiaan käymään. Toisaalta mummo voi mediassa olla myös yllätyksellinen ja rajoja rikkova: mummo tekee sellaista, mikä ei kuulu vanhan naisen rooliin. Tällaisia piirteitä ovat teknisten vempainten hallitseminen tai kielenkäyttö, joka mielletään paremminkin nuorille tai miehille sopivaksi kuin vanhan naisen suuhun. Tätä voidaan nimittää vanhuuteen naamiotumiseksi, jossa leikitellään stereotyyppioilla niitä paisuttelemalla ja rikkomalla. Tavoitteena voi olla kiinnittää katsojan huomio myytävään tuotteeseen yllättävällä ja koomisella esitystavalla, mutta kuten Vakimo toteaa, jotkut tällaisista mainoksista voidaan myös nähdä uudenlaisten ajattelumallien esittelijöinä.

Sinikka Vakimo on nostanut tutkimuskohteekseen kaksi teemaa, iän ja sukupuolen. Vanhuuden käsittely on tavallisesti tutkimuksissa ollut hyvin sukupuoletona. Usein puhutaan vanhuksista yleensä nimeämättä sitä, tarkoitetaanko oikeastaan vanhaa naista vai vanhaa miestä. Vanhuutta pidetään helposti sairauden ja rappeutumisen, avun tarpeen ja kuoleman odotuksen aikana. Nuoruutta ihannoivassa yhteiskunnassa vanhuus on ongelma, joka pitäisi ratkaista ja josta ei ole kiinnostavaa eikä oikein sopivaakaan puhua. Esimerkiksi lehdistön vanhus on usein sukupuoleton, raihnainen olento, jonka olemassaolo nähdään uhkana tai sosiaalisena ongelmana. Vanhat ihmiset, varsinkaan vanhat naiset eivät ole itse äänessä, vaan heitä määritellään "toisina". Sinikka Vakimo on kuitenkin tietoisesti ottanut omaksi tutkimuskohteekseen positiivisen vanhuuden ja sivuuttanut vanhuuden kurjuusdiskurssiksi nimittämänsä tutkimussuunnan. Hän on käyttänyt Peter Laslettin neliosaista elämänvaiheiden jakoa, joka perustuu sekä ikään että sosiaaliin ja yhteiskunnallisiin elämäntilanteisiin. Tässä jaossa kolmas ikä on Sinikka Vakimon pääasiallisen tarkastelun kohteena,

Vuodesta 2002 lähtien olen kirjoittanut satoja kirja-arviota eri medioihin. Vuosien kuluessa tekstit ovat siirtyneet tietokoneelta, disketiltä ja muistitikulta toiselle. Olen kerännyt tekemieni arvioiden tiedot listalle ja yrittänyt pitää kaikki arviot tallessa. Silti listallani on kirjoja, joista kirjoitettuja tekstejä ei enää löydy. Sen vuoksi päätin kerätä jäljellä olevat arviot talteen. Tässä on niistä sata.

